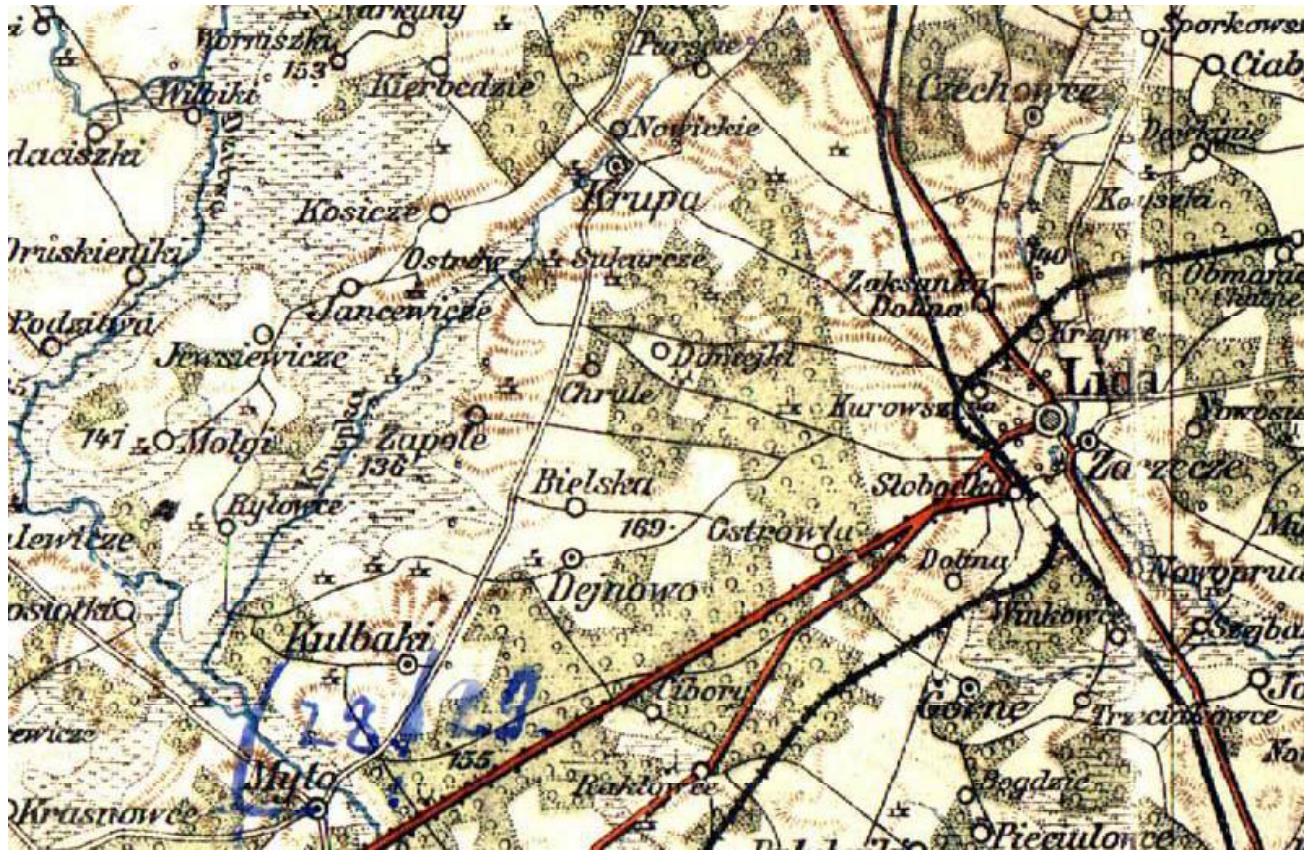

Месца заключэння Востраўскага пагаднення 1392 г.

Пагадненне 4 жніўня 1392 г. паміж Вялікімі князямі і стрыечнымі братамі Вігаўтам і Ягайлам адбылося ў маёнтку Востраў. Але да гэтага часу лакалізацыя маёнтка Востраў (Ostrow) выклікае спрэчкі сярод краязнаўцаў і гісторыкаў. Ёсць нават меркаванне аб тым, што яно адбылося пад Люблінам у населеным пункце Востраў (Ostrow). У зборніку “Наш радавод” (кніга 6 стр 43) са спасылкай на Т. Нарбута даецца яшчэ адна версія месца падпісання пагаднення. Указваецца, што “именне литовской казны Остров с обширным дворцом располагалось к западу от Лиды недалеко от д. Мыто” на берагу Дзітвы”. Далей робіцца выснова, што Востраў знаходзіцца на месцы сучаснай вёскі Навасёлкі, дзе захаваліся старыя мury нейкай пабудовы.

Нямецкая карта, на якой абазначаны Востраў

Аўтар, працуючы з “Дзеямі народа Літоўскага” Т. Нарбута, дзеля размяшчэння ўсіх тамоў гэтай працы нашага выдатнага гісторыка і зямляка на сайце “Павет”, (<http://pawet.net>), знайшоў тэкст Нарбута аб месцы, дзе знаходзіцца Востраў. Вялікі гісторык дае дакладную і дастатковую

інфармацыю. У 5-тым томе “Дзеяў...”, (выданне 1839 г., Вільня, на старонцы № 491, у дадатку № 1) Нарбут піша: “Востраў, у павеце Лідскім, на захад ад Ліды недалёка ад Мыто, за левым берагам ракі Дзітвы, раней

уласнасць скарбу літоўскага, дзе быў вялікі палац і да гэтага часу фундамент і склепы захаваліся, сад меў памер 9 моргаў, у апошнія часы належаў да Тадэвуша Нарбута, падкаморага Лідскага. Зараз, пасля здрабнення праз exduwizye, ёсць невялікім фальфаркам, які належыць да паноў Міхалоўскіх” (Ostrow w powiecie Lidzkim, na zachod Lidy niedaleko Myta, za lewym brzegiem rzeki Dzitwy, niegdys ogromna majatnosc skarb litewskiego, gdzie byly palace obszernie, jak dotad fundamenta i sklepy przekonujaja, i ogrod owocowy przetrzyn, pod ostatnie czasy nalezala do Tadeusza Narbutta, Podkomorzego Lidzkiego. Dziw w zdrobnieniu przez exduwizye jest niewielkim folwarkiem, nalezającym do pp. Michalowskich).

“За левым берагам” гэта адносна Мыто. Такім чынам маем, што Востраў знаходзіцца на левым – лідскім беразе Дзітвы, але ж Навасёлкі знаходзіцца на правым беразе, значна на поўнач у бок Ваверкі.

У кнізе Часлава Малёўскага “Роды шляхецкія на Літве ў 19 стагоддзі, Лідскі павет”, Вільня, 2005 г. на стар. 175 чытаем што панам Міхалоўскім, сярод іншага належаў Востраў (1832-1845 гг.) з вёскай Янцавічы – 350 дзесяцін, 40 душ мужчынскіх, 35 жано-

чых, у 1845 г., Лідская парафія. Такім чынам Востраў – гэта Лідская парафія, левы бераг Дзітвы, і не можа знаходзіцца ў Навасёлках, якія належаць да Ваверскай парафіі.

Знаходзім у Малёўскага і дадатковую інфармацыю аб уладальніку маёнтка Востраў: Севярын Міхалоўскі (Michalowski Seweryn - Ostryw – 39 dusz. Wykaz alfabetyczny z 1844 r. majatkow pow. Lidzkiego ze wskazaniem wlascicieli i ilosci dusz meskich przez nich posiadanych wedlug spisu 1834 r. “Ziemia lidzka” kwieciec, 2004 г., nr 2(60)).

Нарбуты – вельмі разгалінаваны шляхецкі род у Лідскім павеце. Але ж у спісе шляхты 1765 г. абод-ва Нарбуты – падкаморыя Лідскага павету Пётр і Міхал, уладальнікі Вострава ў 18 стагоддзі, таксама належыць да Лідскай парафіі (Popis szlachty lidzkiej z 1765 roku. Czeslaw Malewski, Wilno. “Rocznik Stowarzyszenia Naukowcyw Polakow Litwy”. Rok 2005, ss. 168-183.).

Знаходзіць лагічнае тлумачэнне і назва вёскі Астроўля (Астроўля: ля – Острада). Напрамкі ад Астроўлі да Янцавіч усяго некалькі кіламетраў. Значна бліжэй, чым да Навасёлкаў. Астроўля як раз знаходзіцца на месцы, дзе са

стараго шляху на Гародню неабходна было збочваць да маёнтка Востраў (Янцавічы).

Янцавічы знаходзяцца ў забалочанай пойме ракі Дзітвы і рэчкі Крупкі. Нават на сучаснай мапе бачна, што вада і дрыгва там з усіх бакоў. Праехаць да маёнтка Востраў можна толькі з усходу. У тыя часы – сапраўдны недаступны востраў сярод дрыгвы. Выдатнае месца для абароны і – сэрца старажытнага княства Дайнаўскага! Верогодна, менавіта гэтым і было абумоўлена месца падпісання дамовы. Нешта было там сакральнае для абодвух стрыечных братаў, тое, на чым можна было скласці зарок аб заканчэнні крывавай міжусобицы ...

Улічваючы, што 350 дзесяцін маёнтка Востраў разам з вёскай Янцавічы – гэта невялікая плошча, рэшткі палаца неабходна шукаць каля сучаснай вёскі Янцавічы. Вось там і знаходзіцца маёнтка Востраў у якім было заключана Востраўскае пагадненне 1392 г.

І калі артыкул ужо быў напісаны, мне удалося знайсці нямецкую вайсковую мапу 1913 г. (перадрук 1893 г.), дзе каля Янцавіч абазначаны Востраў. Гэта здымае пытанне аб тым дзе было заключана Востраўскае пагадненне.

Працяг будзе.
Леанід Лаўрэш.

Рашэнні рэспубліканскага савета па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны могуць прывесці да знішчэння гістарычнай забудовы цэнтра Гародні, лічаць прадстаўнікі грамадскасці

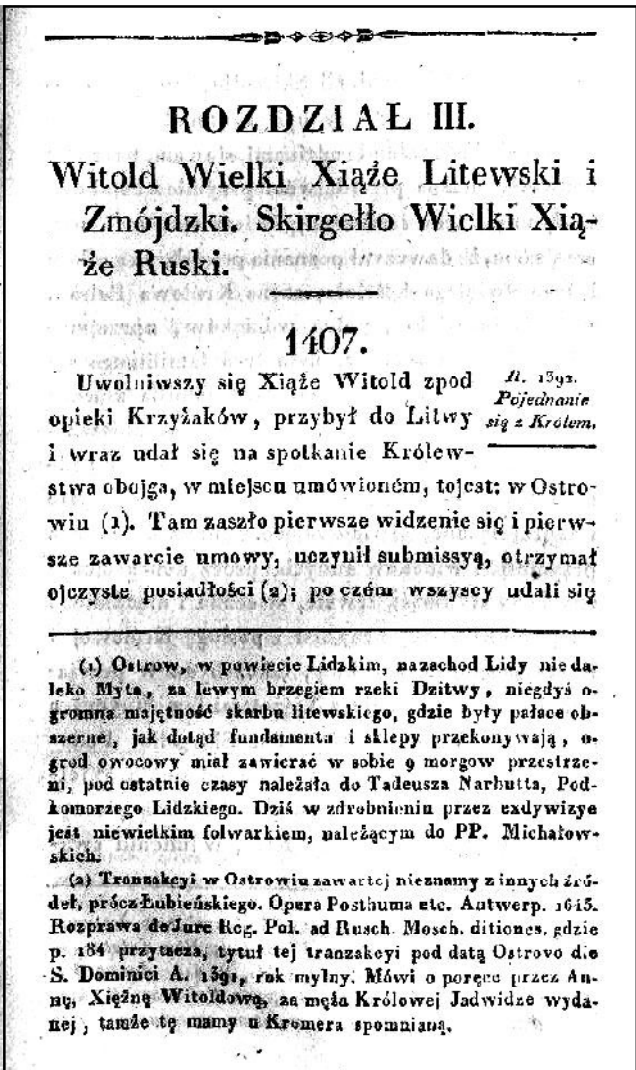
Рашэнні Беларускага рэспубліканскага навукова-метадычнага савета па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны, прынятыя на пасяджэнні 19 красавіка ў Гародні, могуць прывесці да знішчэння гістарычнай забудовы цэнтра горада, лічаць прадстаўнікі грамадскасці.

У інтэрв’ю БелаПАН удзельнік пасяджэння, старшыня гісторыка-культурнай спадчыны, прынятыя на пасяджэнні 19 красавіка ў Гародні, могуць прывесці да знішчэння гістарычнай забудовы цэнтра горада, лічаць прадстаўнікі грамадскасці. У інтэрв’ю БелаПАН удзельнік пасяджэння, старшыня гісторыка-культурнай спадчыны, прынятыя на пасяджэнні 19 красавіка ў Гародні, могуць прывесці да знішчэння гістарычнай забудовы цэнтра горада, лічаць прадстаўнікі грамадскасці.

Паводле слоў іншага ўдзельніка пасяджэння, члена Гарадзенскага абласнога грамадскага аб’яднання маладых вучоных “ВІТ” Ігара Лапехі, савет прыняў новы спіс помнікаў архітэктуры горада, а таксама рашэнне аб зносе шэрагу будынкаў у раёне гістарычнай забудовы (паміж вуліцамі Ажэшкі, Карбышава, Леніна і Кірава) і, пад выглядам капітальнага рамонт, збудаванні на іх месцы муляжоў. Разам з тым, паводле яго слоў, на пасяджэнні савета вырашана абнавіць помнік архітэктуры мадэрну пачатку ХХ стагоддзя з захаваннем фасада будынка, які выходзіць на вуліцу Сацыялістычную.

“Грамадскасць самым рашучым чынам будзе адстойваць спробы замаха на гэты будынак”, — зазначыў І. Лапеха.

Марат ГАРАВЫ,
БелаПАН.

Старонка 5-га тома “Гісторыі ...” Тодара Нарбута са згадкай пра Востраў

Рэдактар Станіслаў Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Людміла Дзіцэвіч, Вольга Іпатава, Васіль Ліцьвінка, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Аляксей Петрашкевіч, Людміла Піскун, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні. 231300, г.Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 2. 5. 2007 г. у 10.00. Замова № 1134.
Аб’ём 1 друкаваны аркуш. Наклад 2000 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 1640 руб., 3 мес.- 4920 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі:
№ 83 ад 27 сакавіка 2007 г.
Адрас рэдакцыі:
220034, г. Менск, вул. Румянцава, 13.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: naszaslowa@tut.by
<http://tbn.org.by/ns/>

Месца заключэння Востраўскага пагаднення 1392 г.

(Працяг. Пачатак у № 18 за 2 траўня 2007 г.)

Пасля таго як маёнтак Востраў, дзе 4 жніўня 1392 г. было заключана пагадненне паміж вялікімі князямі і стрыечнымі бра-тамі Вітаўтам і Ягайлам, быў знойдзены “на кончыку пярэ”, паўстала неабходнасць знайсці яго на мясцо-васці. Дзеля гэтага мелася нямецкая мапа 1893 г. Далейшы пошук на мапах вы-веў на польскую тапаграфічную мапу 1929 г. На ёй Востраў абазначаны, але ж назва падаецца на польскі манер: „ Fw. Ostrowo” (фальварак Востраў). У спісе польскага бізнэсу 1929 г. фальварак Остров Лідскай гміны, належыць Міхалоўскім, і таксама запісаны як “Ostrowo”. Параўнанне розных мап дазволіла прыйсці да высновы, што на тапаграфічнай мапе 1893 г. на месцы Вострава абазначана зялёная купка дрэў.

Неабходна дадаць, што ў польскім “Слоўніку географічным” (Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Warszawa, 1888, T.7, S. 727.) так сама прысутнічае фальварак Востраў Міхалоўскіх увазковай акрузе Сукурчы. Так як Сукурчы знаходзіліся прыкладна за адзін кіламетр ад Вострава, то гэта яшчэ адно ўказанне на месца знаходжанне легендарнага маёнтка.

І ў расейскім спісе населеных пунктаў 1904 г. маёнтак Востраў на рацэ Крупка належыць Міхалоўскай. На рацэ Крупка фігуруе яшчэ і засценак Востраў, які належыць Гейштоўту (Гейштоўты – вядомы разгалінаваны шляхецкі род Лідчыны герба Гейш. Трохі на поўдзень, па рацэ Дзітва была вялікая ваколіца Гейштоўты). Ужо тое, што назва засценка адрозніваецца ад прозвішча гаспадары, сведчыць аб тым, што за-сценак быў набыты. Ч. Малейскі (“Роды шляхецкія на Літве ў 19 стагоддзі, Лідскі павет”, Вільня, 2005 г.) так-сама не піша аб тым, што Гейштоўты валодалі гэтым засценкам у 19 ст. Зразуме-ла, што засценак гэта частка здрабнелага

маёнтка Востраў. Астатнія населеныя пункты Лідскага павету з назвай Востраў: на рацэ Жыжма, пад Васілішкамі, каля Дубіч і інш. ў нашым кантэксце цікавасці не маюць.

Такім чынам, дакладную лакалізацыю Вострава Міхалоўскіх, акрамя кнігі Малейскага, нам даюць яшчэ “Слоўнік географічны” і “Спіс населеных пунктаў Расейскай імперыі”.

Перад паездкай пра маёнтак Востраў паразмаўляў з Юзафам Юзафавічам Хрулём (1929 г. нараджэння, герба Праўдзіц) – сынам апошняга уладальніка фальварка Воўкавічы што за 7 км на поўдзень ад Вострава. І Юзаф Юзафавіч адразу сказаў, што добра ведае Востраў! Гэта быў адзін пункт з такой назвай вакол Ліды ў бок Мыта. У 20-м стагоддзі Востраў існаваў як фальварак. Апошні ўладальнік гістарычнага месца – Барташэвіч. Гаспадар пакінуў сваю маёмасць у 1939 г. Фальварк быў добра бачны з гасцінца з боку Крупка як зялёны сад з домам і пабудовамі. Барташэвіч апошні раз з’явіўся на Лідчыне ў сярэдзіне 50-х гадоў, паглядзець што стала-ся з ягонай маёмасцю. З кнігі Ч. Малейскага (“Роды шляхецкія на Літве ў 19 стагоддзі, Лідскі павет” Вільня, 2005 г. стар. 78-80) бачна, што Барташэвічы – вялікі і разгалінаваны шляхецкі род Лідскага павету гербаў Бонча і Самсон. Са-мае цікавае, у 1835 г. Барташэвічам належалі Кербе-дзі, такія мяжу-юць з Востравам. Верагодна таму Барташэвічы купілі здрабнелы маёнтак. Улічваючы, што яшчэ ў 1929 фальварак на-лежыў Міхалоўскім, то Барташэвічам ён перайшоў у 30-я гады 20 стагоддзя. Мі-халоўскія валодалі ім больш за 100 гадоў.

Разам з Юзафам Юзафавічам выехалі ў Янцавічы. Першы жыхар вёскі Янцавічы адразу зга-дзіўся правесці нас да Вострава. Тапонім з такой на-звай жыве да нашага часу! Вяскоўцы помняць і ўлада-льніка фальварка Міхалоўскага. Мясцовы жыхар – Ткачэвіч Франц Часлававіч (1953 г.

нараджэння) рас-казаў, што аб існаванні фальварка ён чуў ад старэй-шых. Сам жа памятае толькі мураваныя падмуркі з рэш-ткамі пабудовы. Большы падмурак меў памеры прыкладна 25 x 10 м. Фальварак быў засаджаны дрэвамі, добра запомнілася вялікая груша. У пачатку 80-х гадоў 20-га ст. бульдозерамі падмуркі і рэшткі пабудовы былі зруйнаваны і адсу-нутыя на 150 м да ваколіцы Янцавічаў у вялікую яму прыкладна 8 x 20 м. Куча зямлі і вялікіх апрацаваных камяней і валуноў ляжыць на тым жа месцы і зараз. Гэта ўсе, што засталася ад найстаражытнейшага на Лідчыне маёнтка Востраў. Ад гэтых камяней, каля 150 метраў на ўсход (арыентыр – комін-лідскай ТЭЦ), у полі Франц Часлававіч упэўнена паказаў месца, дзе стаяў фальварак. Парэльефу поля і зараз бачна пляцоўка два-ра. За 150 м на поўнач знаходзіцца вясковыя могілкі. Так скончыў сваё гістарычна-нае існаванне Востраў – адзін с першых населеных пунктаў Лідчыны, маён-так, ад назвы якога пайшоў другасны тапонім – вёска Астроўля.

Жыхары Янцавічаў і зараз памятаюць, што ўла-дальнікамі Вострава былі Міхалоўскія. Барташэвіча ўжо не помняць.

Франц Часлававіч расказаў, што летась на месцы фальварка цэлы ты-дзень шукаў скарб метала-шукальнікам “чорны архе-олаг”. Але нічога для сябе каштоўнага не знайшоў. Для “чорнага археолога” гэта безназоўны фальварак знойдзены, верагодна, па мапе 1929 г. Але з яго працы

скарысталіся і мы. На месцы маёнтка ён выкапаў вялікую колькасць ямаў і шурфоў. На паверхні ля-жаць металічныя часткі гас-падарчых прылад, цвікі, фрагменты цэгля, керамікі і нават два патроны. Яўна, узялі застаўся вялікі культурны пласт. І хто ве-дае, можа на глыбіні захава-ліся падмуркі. Павінны былі застацца і рэшткі склепа ці лядоўні.

Былая жыхарка вёскі Заполле (2 км ад Вострава) Паўлокевіч Ядвіга Іосіфаў-на (1940 г. нараджэння) таксама выдатна ведае гэ-ты тапонім і добра памятае пабудовы. З яе слоў, гэта быў вялікі драўляны адна-павярховы панскі дом з высокімі, у рост чалавека каменнымі падмуркамі. Дом меў належны ганак з чатырма высокімі мураванымі прыступкамі. У доме было 5 пакояў (4 вялікія і адзін малы) і кухня. Каля дома былі: гум-но, свіран, хлэй, лядо-ўня і фінгель для на-ёмных працаўнікоў. Пасля 2-й Сусветнай вайны ў доме зна-ходзіўся ФАП, і жыла сям’я медыкаў Сма-лякоў. У 1963-64 га-дах дом быў пакі-нуты людзьмі.

Вось так, ідучы па шляху Нарбута, быў зной-дзены найстарэйшы маён-так Лідчыны Востраў. Уся прамая і ўскосная інфарма-цыя аказалася дакладнай. Факты шчыльна ляглі адзін да аднаго “без зазору” і пацвердзіліся на месцы. З досведу краязнаўца ведаю, што так бывае нячаста.

Дарэчы, аглядзеў і рэшткі пабудовы на поўнач ад Мыта, аб якой у зборніку “Наш радавод” (кніга 6 стар. 43) пісалася, што гэта былі маёнтак Востраў. Па-будова цікавая. А вылі-чыць, што было на гэтым месцы – не вялікая прабле-ма. На мапе 1983 г. гэты аб’ект знаходзіцца на месцы зліцця рэк Дзітва і Круп-ка. На нямецкай мапе 1893 г. тут пазначаны асобны дом (фальварак). На значна больш падрабязнай польскай вайсковай мапе 1929 г. ў гэтым пункце абазначаны фальварак Мыто! Такім чы-нам, гэта гістарычная част-ка

старажытнай лідскай вёскі, і калі прытрымлівацца логікі артыкула ў “Нашым радаводзе”, то Востраўскае пагадненне было падпісана ў Мыто?! Але тое не тэма майго артыкула.

Верагодна Востраў быў абраны, як месца суст-рэчы панекалькіх чыннікаў. Па-першае, маёнтак знахо-дзіўся на мяжы Гарадзенскага княства, якое належа-ла Вітаўту, і лідскіх ўла-данняў Ягайлы. Мяжа пра-ходзіла па рацэ Дзітва. Па-другое, каля Вострава пра-ходзіў старажытны шлях з Вільні на Варшаву.

Але ж на адлегласці ў некалькі кіламетраў ад маёнтка знаходзіўся Лідскі замак, дзе два ўладары маг-лі атрымаць годны прыём. Таму аўтару здаецца, што на выбар маёнтка Востраў маглі паўплываць і чыннікі, аб якіх зараз можна толькі здагадацца. На-прыклад: наяўнасць каля Вострава (Вялікакняскай маёмасці ў той час) нейкіх сямейных, а можа, і паган-скіх сватыняў, на якіх стры-ечныя браты маглі пры-несці зарок, каб спыніць крываваую міжусобіцу. А можа справа была ў тым, што ў студзені таго ж 1392 г. аддзельны крыжакоў на чале з камандорам Янам Румпенгаймам, Конрадам Ліхтэнштэйнскім разам з войскам Вітаўта (які ў той час яшчэ змагаўся з Ягайлам за кантроль над Літвой) пераправіліся каля мястэчка Аліпус праз Нёман і па закаванай марозам дры-гве падышлі да сцен Лідскага замка. Яны разраба-валі і

тэнцыю, гэта справа пра-фесійных гісторыкаў. Але ж Т. Нарбут на той жа ста-ронцы № 491 “Дзеяў...”, у дадатку № 2 (выданне 1839 г., Вільня) дае спасылку на крыніцу інфармацыі аб па-гадненні: “Tranzakcyi w Ost-rowiu zawartej nieznamy z innych srodel, procz Lubien-skiego. Opera Poslhuma etc. Antwerp. 1643. Rozprawa de Jure Reg. Pol. ad Rusch. Mosch. ditiones. gdzie p. 184 przytacza, tytul tej tranzakcyi pod data Ostrovo die S. Do-minici A. 1391, rok mylny. Mowi o porece przez Anna, Xiezne Witoldowa, za meza Krolowej Jadwidze wydanej, tamze te mamy u Krumera spomniana.”

Кнігу Любеньскага удалося адшукаць. Вось яе дадзеныя: Stanislaw Lybienski [...] Opera posthuma, histo-rica, historo-politica, variique discvrsvs, epistolae, et aliqvot orationes [...] edita ab ex-cvtoribvs testamenti, 1643.

На старонцы 184 ён піша пра тое, што Вітаўт – князь Літоўскі, віной якога было паўстанне (supra rebe-llionis) супраць кароны, вяр-нуўся пад уладу караля Ўладзіслава. Пагадненне падцвердзіла Ядвіга, кара-лева Польшчы. Заключана ў Востраве (datum in Ost-rowo) ў 1393 г. у Дзень Св. Дамініка.

Нарбут з памылкай цытуе Любеньскага “daten Ostrovo die S. Dominici A. 1391”, на старонцы 184 пададзены 1393 г., (nonage-simo tertio). Год, як і піша Нарбут, памылковы.

Цікава аб пагадненні піша Ян Длугаш (Jana Dlugosza, kanonika krakowskiego

спалілі город і аблажы-лі замак. Князь Зміцер Ка-рыбут вырашыў пакінуць замак. Дачакаўшыся ночы, ён з залогамі накіраваўся ў бок Наваградка. Змак быў заняты і разрабаваны. Таму Ліда не магла якраз належ-ным чынам прыняць стрыеч-ных братоў. Наогул, было неясна, каму яна ў гэты час належала.

Спрэчкі аб тым, ці не было пагадненне падпісана ў Востраве пад Люблінам, выходзяць за маю кампе-

Dziejow polskich ksiag dwa-nascie. Przeklad Karola Me-cherzycskiego, Krakow, 1868; T. 3, ks. 9, 10; S. 470.):

“Ўладзіслаў, кароль Польскі ... прагнучы забя-печыць спакой Літвы, да якоў? як да роднай зямлі меў найвялікшае шанаванне ... пастанавіў нарэшце паянацца з князем Вітаўтам і даць яму ўладу над Літвой і Руссю, бо іншыя браты ягоныя былі аматарамі палявання і п’янтва і не былі

Месца заключэння Востраўскага пагаднення 1392 г.

wem pogodził. Witold upewniony o iasce i przychylnosci pojednanego z soba krola Wladyslawa rozkazawszy Krzyzakow i kupcow, ktorzy u niego przebywali w zamku Ritterswerder, pochwytac i powiazac, a zamek podpalic, z wszystkimi ksiazetami, bojarami, domownikami, z caim uraz ryszunkiem miejscowym i zasobem, dzialami i kuszami, wrocii do Litwy, gdzie od Jaska z Olesnicy wielkorzadcy Litewskiego, który już

Witold zobowiazal sie przysiega i urzedowemi pismy, ze kraje rzeczone z wierna przychylnoscia dzierzec bedzie w imieniu krola i krolestwa Polskiego, i nigdy ich tak w szczesciu jako i nieszczesciu nie odstapi. Znal bowiem krol Polski Wladyslaw ksiazecia Witolda, z dawnego z nim w mlodosci obcowania, ze byl mezem dzielnego i wielce w dzialaniu obronemu umyslu, i ze nikogo nie bylo zdolniejszego do rzadzenia Litwa, i podzwignienia jej z upadku i

Длугаш піша, што дзеля заключэння пагаднення Ягайла выехаў ў Літву!

* * *

Падрабязная гісторыя Вострава - гэта справа будучага даследавання. Але ў агульных рысах гэта можна зрабіць ужо зараз.

На момант падпісання пагаднення 1392 г. маэнтак быў уласнасцю скарбу ВКЛ.

радапошнім гаспадаром Вострава быў Тадэвуш Нарбут, падкаморы Лідскі, таму недзе напрыканцы 18 - пачатку 19 ст. Востраў набываюць Нарбуты. У час напісання "Дзеяў ..." нашым вялікім гісторыкам Востраў "пасля здрабнення праз ехдувізуе, ёсць невялікім фальфаркам, які належыць да паноў Міхалоўскіх". Згодна з Малеўскім Міхалоўскія становяцца гаспадарамі ў 1831 г. Верагодна, што маёмасць Нарбутаў

nieszczesc przez wojny ostatnie zrzadzonych. Zaczem pominałszy czterech innych dotad zyjących braci, Skirgieile, Korybuta, Lubarta i Swidrygieile, jego uczynil namiestniczym radca i zwierzchnikiem Litwy. I nie zawiodl sie w swej nadziei krol Wladyslaw. W krotkim czasie bowiem, za przezornemi staraniem ksiazecia Witolda, Litwa znacznie sie podniosla. I bylaby wiecje jeszcze zakwitla, gdyby nie zdrada i odstepstwo brata krolewskiego Boleslawa Swidrygieily, który niecna powodowany zazdroscia, ze Witolda nad niego przeniesiono, zbiegl do Krzyzakow, i z ich pomoca odnowiwszy wojne, najazdami swemi trapil Litwe.)

Цікавую інфармацыю аб Востраве дае выбітны лідскі гісторык першай паловы 20 ст. Міхал Шымялевіч (Ziemia Lidzka 2001 r., № 2(45)). Ён піша, што на мапе "Rizzi Zannoni" выданай ў 1772 г у Парыжы, між Лідай і Мыгто намаляваны вялікі лес з назвай "Лес Лідскі". Гэты лес уваходзіў ў Лідскае староства і быў падзелены між маёнткамі Дайнова, Цыбары і інш. Напрыканцы 16 ст. Ян Янавіч Завіша, падкаморы Лідскі, а потым кашталян і ваявода Віцебскі выкупіў маёмасць, якая належала яшчэ ягонаму дзеду, Андрэю Завішу – Белагруду. Па смерці ваяводы Віцебскага Белагруды разам з Жырмунамі і Востравам перайшла ягонаму пляменніку Мікалаю Завішу, таксама кашталян Віцебскаму. Пасля смерці бяздзетнага Мікалая Завішы, ўся гэтая маёмасць перайшла да ягонай удавы, а потым, напрыканцы 17 ст. да Ганны Завішы, дачкі Яна Юрыя Завішы, старасты Браслаўскага. У сярэдзіне 18 ст. Жырмуны і Востраў з Белагрудай – маёмасць кн. Барбары Радзівіл (з Завішаў). Ад яе пераходзіць да сына – Станіслава Радзівіла (1722-1784), падкаморага літоўскага, і далей – Мікалаю Радзівілу, уладальніку Жырмунаў. Т. Нарбут піша, што пе-

была сканфіскавана за ўдзел у паўстанні 1831 г. І ў 30-я гады 20 ст. Востраў усё яшчэ маёмасць Міхалоўскіх.

Міхал Шымялевіч піша, што ў 18 ст. у Белагрудскую парафію ўваходзіла маёмасць князёў Радзівілаў: Востраў, Дайнова, Вялікае Ольжава, Тарноўшчына. Акрамя касцёла ў Белагрудзе, парафія мела некалькі капліцаў: ў Востраве, Дайнове, Дзітве, Вялікім Ольжаве і інш.

Белагрудскую парафію стварыў біскуп Война ў 1719 г. з частак лідскай і ваверскай парафій. Межы парафій часта мяняліся. Апошняе размежаванне зрабіў арцыбіскуп Галавінскі ў 1844 г. Таму не дзіўна, што ў Малеўскага, інфармацыя якога грунтуецца на віленскіх архівах, у 1831 г. Востраў належыць да лідскай парафій.

Таксама вядома, што войскі рускага ваяводы Хаванскага разбурылі Востраўскі замак – палац падчас вайны (1654 - 1667) Расіі з Рэччу Паспалітай.

Леанід Лаўрэн.

Спіс ілюстрацый:

- фрагмент мапы 1929 г.
- Ткацэвіч Ф. Ч. "Вось на гэтым месцы быў Востраў"
- рэшткі пабудовы фальварка каля вёскі Янцевічы - Знайшоў!
- фрагмент мапы 1983 г.
- вокладка кнігі Любеньскага 1643 г.
- старонка 184 кнігі Жырмунаў. Т. Нарбут піша, што пе-

Цікава аб пагадненні піша Ян Длугаш (Jana Dlugosza, kanonika krakowskiego Dziejow polskich ksiąg dwanascie. Przeklad Karola Meczeryzkiego, Krakow, 1868; T. 3, ks. 9, 10; S. 470.):

"Уладзіслаў, кароль Польскі ... прагнучы забяспечыць спакой Літвы, да якой, як да роднай зямлі меў найвялікшае шанаванне ... пастанавіў нарэшце паяднанца з князем Вітаўтам і даць яму ўладу над Літвой і Руссю, бо іншыя браты ягоныя былі аматарамі палявання і п'янтства і не былі здатныя да кіравання дзяржавай. Дзеля гэтай мэты патаемна выслаў Генрыка, князя Мазавецкага, які быў абраны біскупам Плоцкім ... але потым парушыўшы стан духоўны, родную сястру Вітаўта ... узяў за жонку).

... кароль Польскі Уладзіслаў на прыканцы месяца ліпеня выехаў у Літву, а 7 жніўня стаў у Востраве, туды ж для сустрэчы прыбыў князь Вітаўт з найбольш аددанымі прыхільнікамі, і з доўгай пацівай просьбай, слязьмі заліты, умольваў караля аб прабаўчэнні для сябе і дараванні сваёй віны. Кароль Уладзіслаў адпусціў яму ўсе правіны. Потым выправіўся з ім у Вільню ... і не толькі вярнуў Вітаўту спадчынную тэрыторыю і замкі, але і ўсю Літву і Русь з замкамі ададаў пад ягоную ўладу ..."

(Поўны польскі тэкст паводле Яна Длугаша:

KROL WLADYSLAW POJEDNAWSZY SIE Z KSIAZECIEM WITOLDEM PRZEZ HENRYKA ELEKTA PLOCKIEGO, KSIAZECIA MAZOWIECKIEGO, A POTE M ZIECIA TEGOZ WITOLDA, POGROMCE KRZYZAKOW WZBRANIAJACYCH MU POWROTU DO LITWY, KTORY IM SPALIL TRZY ZAMKI, WITOLDA UCZYNIŁ CALEJ LITWY ZWIEZRZCHNIKIEM, USUNAWSZY Z NIEJ JASKA Z OLESNICY, WIELKORZADCE LITEWSKIEGO, I POMINAWSZY SWOICH RODZONYCH BRACI.

Wladyslaw krol Polski

po stracie najukochacszego z braci ksiazecia Aleksandra Wigunta, pragnac ubezpieczyl; spokojnosc Litwy, ku ktorej jako ojczystej ziemi największa palal miloscia, i calosc innych braci swoich, aby w podobny sposob nie pogineli od trucziny; postanowii wreszcie pojednac sie z ksiazeciem Witoldem i zdac mu namiestniczo rzady Litwy i Rusi, gdy inni bracia jego, zamilowani w myslitwie i pijactwie, zdawali sie mniej podatnymi do rzadow. Wyslal tym celem potajemnie Henryka ksiazecia Mazowieckiego (ktory byl wprzody obrany biskupem Plockim, i przez dwa lata bral z tego biskupstwa dochody, lecz potem porzuciwszy stan duchowny, siostre rodzona Witolda Ryngale wzial za zone). Ten wiec uzyty za posrednika, wziawszy na sie pojednanie Wladyslawa krola Polskiego z ksiazeciem Witoldem, przybyl naprzod do komtura Balgi do Krzyzborka (Cristbarg), od ktorego uprzejmie przyjety, udal sie z jego zlecenia do Ritterswerder do ksiazecia Witolda. Tam wysladujac przez trzy tygodnie, zawarł malzenstwo z Ryngala siostra Witolda, odprawil podlug zwyczaju gody weselne i Witolda z krolom Wladyslawa

w tej mierze od krola otrzymał byl zlecenie, wdziecznie byi przyjety i podejmowany. Dowiedziawszy sie o odejsciu Witolda Krzyzacy, ktorzy zajmowali dwa inne zamki, Naugardt i Methenburg, wyszli zbrojno i zastapili mu droge ale w stocznej bitwie porazeni pierzchneli. Kniiaz Witold z zabrana, zdobycza poskoczywszy do zamkow, z ktorzych wyszli byli Krzyzacy, z latwoscia, je opanowal, zrabowal i spalil. Zawiadomiony o jego powrocie krol Polski Wladyslaw; przy koncu miesiaca Lipca wyjechal do Litwy; a gdy dnia siodmego Sierpnia stanal w Ostrowie, przybyl na jego spotkanie ksiazec Witold z przedniejszymi ze swoich stronnikow, i w dlugiej a rzewliwej prosbie, lzami zalany, blagal krola o przebaczenie sobie i swoim winy. Krol Wladyslaw odpuscil mu wszystkie urazy; poczem udal sie z nim do Wilna, a zlozywszy Jaska z Olesnicy z wielkorzadztwa Litwy, oddal jej zarzad ksiazeciu Witoldowi. Nie tylko zas wrocil mu czesc ojczysty i odjete wprzody zamki, ale nadto wszystkie ziemie Litwy i Rusi wraz z nalezacemi do nich zamkami poddal pod zwierzchnia jego wladze. Nawzajem ksiazec

